

**Sprawozdanie
z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2006 roku**

1. Wprowadzenie

Rok 2006 był ósmym pełnym rokiem działalności Rady ds. Systemu Płatniczego, organu opiniodawczo-doradczego przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego, utworzonej na podstawie *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

Rada ds. Systemu Płatniczego uznała w 2000 r. za wskazane opracowywanie rocznych sprawozdań ze swojej działalności oraz rozpatrywanie i przyjmowanie ich na pierwszym posiedzeniu Rady w kolejnym roku, a następnie przedstawianie do zatwierdzenia Zarządowi Narodowego Banku Polskiego. Podobne sprawozdania za lata 1998-2005 były przyjęte przez Radę ds. Systemu Płatniczego i zatwierdzone przez Zarząd Narodowego Banku Polskiego.

2. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego w 2006 r.

2.1. Aspekty organizacyjne

W roku sprawozdawczym, na mocy *Uchwały nr 28/2006 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 28 września 2005 r. zmieniającej uchwałę w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*, w składzie Rady dokonano zmiany polegającej na wprowadzeniu do niego Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego w miejsce Przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd w związku z wejściem w życie, z dniem 19 września 2006 r., ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym, która zlikwidowała Komisję Papierów Wartościowych i Giełd oraz powołała Komisję Nadzoru Finansowego.

Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2006 r. przedstawiono w załączniku nr 1.

W załączniku tym podano również nazwiska osób upoważnionych przez członków Rady na mocy *uchwały nr 44/2001 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 13 lipca 2001 r. zmieniającej*

uchwałę w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego do reprezentowania ich w pracach Rady w razie ich nieobecności.

Poza członkami Rady i osobami upoważnionymi w posiedzeniach uczestniczyli eksperci z instytucji reprezentowanych w Radzie, a także przedstawiciele innych instytucji, jeżeli ich obecność była uzasadniona tematyką posiedzenia.

Przewidywany zakres zagadnień rozpatrywanych przez Radę ds. Systemu Płatniczego został określony w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2006 roku*, zwanym dalej *Planem* (załącznik nr 2), który został opracowany na podstawie propozycji członków Rady i przyjęty na posiedzeniu Rady w dniu 23 marca 2006 r.

W 2006 roku Rada odbyła cztery posiedzenia. Miejszem wszystkich posiedzeń była siedziba Centrali NBP.

W pierwszym półroczu 2006 r. Rada odbyła dwa posiedzenia w dniach: 23 marca i 19 czerwca. Porządek posiedzenia marcowego obejmował wszystkie tematy przewidziane w *Planie*. Z porządku posiedzenia czerwowego, na wniosek Związku Banków Polskich, wycofano temat *Rozwój płatności lokalnych*.

W drugim półroczu odbyły się dwa posiedzenia w dniach: 20 września oraz 21 grudnia. Na posiedzeniu wrześniowym omówiono tematy przewidziane w *Planie* z wyjątkiem *Informacji o stanie prac nad systemami płatności mobilnych*, wycofanej na wniosek Związku Banków Polskich. Wprowadzono natomiast dodatkowo do porządku tego posiedzenia temat *Stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2* zgodnie z przyjętą na posiedzeniu w marcu zasadą ujmowania tej tematyki w porządku wszystkich następnych posiedzeń Rady. Na posiedzeniu tym omówiono ponadto *Informację na temat doświadczeń Poczty Polskiej w zakresie świadczenia usług płatniczych, problemów współpracy z sektorem bankowym i planów na przyszłość*. Przyjmując *Plan*, Rada zaakceptowała włączenie do niego powyższej tematyki, jednak bez wskazania terminu, nie było bowiem wówczas wiadomo, kiedy Poczta Polska byłaby gotowa przedstawić odpowiedni materiał.

Na posiedzeniu w grudniu 2006 r. omówiono, zgodnie z *Planem*, *Informację o stanie prac nad programem obrotu bezgotówkowego*. Z porządku tego posiedzenia, na wniosek odpowiednio NBP i KIR S.A., wycofano tematy:

- *Ocena stopnia realizacji strategicznego celu polskiego systemu płatniczego*
- *Wprowadzenie mechanizmu EBPP (Elektronicznej Prezentacji i Płatności Rachunków) w Polsce.*

Zostały one przeniesione do projektu *Planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2007 r.* Tematami dodatkowymi, którymi zajęła się Rada na posiedzeniu grudniowym, były:

- *Dostosowanie systemów KIR S.A do standardów SEPA*
- *Wybrane wyniki badania nt. korzystania Polaków z kont osobistych i kart płatniczych oraz realizowania płatności masowych w Polsce poprzez transakcje gotówkowe i bezgotówkowe*
- *Stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2.*

W roku sprawozdawczym omówiono 17 spośród 21 tematów przewidzianych w *Rocznym Planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2006 r.* oraz 4 tematy dodatkowe.

Wszystkim posiedzeniom Rady przewodniczył p. Krzysztof Rybiński, Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP.

Po każdym posiedzeniu wydawano komunikat prasowy, który następnie był przekazywany środkom masowego przekazu oraz publikowany na stronie internetowej NBP.

2.2. Aspekty merytoryczne

Podobnie, jak w roku 2006, w roku sprawozdawczym prace Rady grupowały się w następujących obszarach tematycznych:

- zagadnienia związane z włączeniem polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego UE, w tym:
  - porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami płatniczymi innych krajów Unii Europejskiej,
  - stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2,
  - stan wdrożenia systemu EuroELIXIR,
  - koncepcja wdrożenia projektu SEPA w sektorze bankowym w Polsce,
  - dostosowanie systemów rozliczeniowych KIR S.A. do standardów SEPA,
  - problematyka opłat za transgraniczne zlecenia płatnicze w euro w polskich bankach,
  - możliwości i uwarunkowania otwarcia polskich systemów RTGS, prowadzonych przez NBP, na bezpośrednie uczestnictwo podmiotów zagranicznych,
  - potrzeba wprowadzenia nadzoru ustawowego NBP nad systemami rozrachunku papierów wartościowych w Polsce
- zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego, obejmujące:
  - promocję obrotu bezgotówkowego,
  - wnioski z Kongresu Gospodarki Elektronicznej,

- informację na temat funkcjonowania w Polsce podmiotów prowadzących działalność polegającą na pośredniczeniu w realizacji przekazów gotówkowych,
- wybrane wyniki badania nt. korzystania Polaków z kont osobistych i kart płatniczych oraz realizowania płatności masowych w Polsce poprzez transakcje gotówkowe i bezgotówkowe,
- problematykę opłat związanych z rozliczeniami pieniężnymi w złotych w polskim sektorze bankowym,
- informację na temat doświadczeń Poczty Polskiej w zakresie świadczenia usług płatniczych, problemów współpracy z sektorem bankowym i planów na przyszłość.

Rada opiniowała ponadto półroczne oceny funkcjonowania polskiego systemu płatniczego.

Poniżej przedstawiono krótkie omówienie tematów prezentowanych podczas posiedzeń Rady oraz postanowień Rady wynikających z rozpatrywania poszczególnych tematów według podanej powyżej klasyfikacji.

2.2.1. Zagadnienia związane z włączeniem polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej

Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami płatniczymi innych krajów Unii Europejskiej

Departament Systemu Płatniczego NBP przedstawił wyniki analizy porównawczej polskiego systemu płatniczego z systemami płatniczymi innych krajów Unii Europejskiej, przeprowadzonej dla dwóch grup wskaźników charakteryzujących systemy płatnicze:

- ogólnych, dotyczących infrastruktury,
- szczegółowych, określających dostępność usług bankowych, poziom obrotu bezgotówkowego oraz wykorzystanie poszczególnych form rozliczeń pieniężnych.

Zgodnie z wnioskami z powyższej analizy, pod względem wskaźników ogólnych polski system płatniczy plasuje się w europejskiej czołówce, zajmuje natomiast bardzo dalekie miejsce pod względem wskaźników szczegółowych, zwłaszcza wskaźników określających poziom obrotu bezgotówkowego. Równocześnie obserwuje się wyraźne tendencje rozwojowe, przejawiające się np. dużą dynamiką transakcji zawieranych z wykorzystaniem kart płatniczych.

W dyskusji skoncentrowano się na niskim poziomie „ubankowienia” społeczeństwa, który przypisano głównie niskiej jego zamożności, a także świadomości w przedmiotowej dziedzinie, którą jednak można kształtować poprzez odpowiednie działania edukacyjne.

Rada przyjęła informację na temat porównania wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami płatniczymi innych krajów Unii Europejskiej.

Stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2

Powyższym zagadnieniem Rada zajmowała się trzykrotnie, tj. na posiedzeniach w dniach: 19 czerwca, 20 września oraz 21 grudnia 2006 r. Materiały informacyjne przygotował Departament Systemu Płatniczego NBP.

Informacja przedstawiona na posiedzeniach Rady w czerwcu i we wrześniu obejmowała następujące zagadnienia:

- aktualny stan prac w Europejskim Systemie Banków Centralnych (ESBC) nad systemem TARGET2, w tym:
  - komunikat Rady Zarządzającej EBC z dnia 26 lipca 2006 r. nt. systemu TARGET2,
  - uczestnictwo bezpośrednie i pośrednie banków komercyjnych w systemie TARGET2,
  - polityka opłat,
  - problemy migracji,
- stan prac przygotowawczych do przystąpienia NBP do systemu TARGET2, w tym:
  - wstępne decyzje Zarządu NBP o uczestnictwie w systemie TARGET2 i zakresie tego uczestnictwa,
  - działalność Komisji ds. Systemu TARGET2,
  - uczestnictwo przedstawicieli NBP w pracach zespołów i grup roboczych, zajmujących się w ramach ESBC problematyką systemu TARGET2,
  - uruchomienie na stronie internetowej NBP katalogu poświęconego zagadnieniom systemu TARGET2,
- pierwotne założenia przystąpienia do systemu TARGET2 oraz nowe uwarunkowania
Do nowych uwarunkowań, tj. istotnych okoliczności, które mogłyby mieć wpływ na decyzję Zarządu o przystąpieniu NBP do systemu TARGET2, zostały zaliczone:
  - odsunięcie w czasie wejścia Polski do strefy euro na termin nie wcześniejszy niż 2011-2012 rok,
  - nieprzystępowanie do systemu TARGET2 Banku Anglii i Banku Szwecji,
  - mniejsze od oczekiwanego wykorzystanie systemów SORBNET-EURO i EuroELIXIR.

Mając na uwadze wynikającą z komunikatu nt. systemu TARGET2 Rady Zarządzającej EBC decyzję o obowiązku zaprzestania przez banki centralne świadczenia usług pośrednictwa dla banków komercyjnych po 4-letnim okresie przejściowym, opracowano dwa scenariusze uczestnictwa NBP w systemie TARGET2. Pierwszy z nich polegałby na świadczeniu przez NBP

usług pośrednictwa do 18 maja 2012 r. i utrzymaniu do tego terminu krajowej infrastruktury systemu płatniczego w pełnej funkcjonalności. W drugim scenariuszu założono rezygnację NBP z uczestnictwa od planowanej daty 19 maja 2008 r. i przystąpienie do tego systemu dopiero po wejściu Polski do strefy euro.

Rada została poinformowana o wysłaniu do banków, KIR S.A. i KDPW S.A. ankiety dotyczącej strategii ich uczestnictwa w systemie TARGET2 w zależności od wyboru przez NBP jednego z ww. scenariuszy. Wyniki ankiety zostały przedstawione Zarządowi NBP.

Uczestnicy dyskusji wyrazili poparcie dla przystąpienia NBP do systemu TARGET2 w zaplanowanym terminie, tj. z dniem 19 maja 2008 r. Postulowano także szybkie podjęcie decyzji w przedmiotowej sprawie.

Rada zarekomendowała Zarządowi NBP kontynuację prac prowadzących do uczestnictwa NBP w systemie TARGET2 od dnia 19 maja 2008 r.

W ramach tematu *Stan prac przygotowawczych dotyczących wejścia do systemu TARGET2* na posiedzeniu Rady w dniu 21 grudnia 2006 r. przedstawiono informacje dotyczące następujących obszarów:

- aktualnego stanu prac w ESBC nad systemem TARGET2

W ostatnim kwartale 2006 r. :

- opublikowano kolejny *Raport o postępach prac nad systemem TARGET2* oraz dokumentację funkcjonalną wspólnej platformy (SSP),
- zaawansowano prace nad strukturą prawną systemu TARGET2 (m. in. nad dokumentami: *TARGET2 Guideline* oraz *Harmonised Terms nad Conditions*). W toku tych prac ustalono m. in., że krajowy obszar SSP będzie traktowany jako system płatności, jeśli będzie odpowiadał definicji takiego systemu, zawartej w krajowych przepisach prawnych implementujących dyrektywę o ostateczności rozrachunku. Konsekwencją powyższego jest konieczność przystąpienia do SSP w dniu 19 maja 2008 r. oprócz NBP jeszcze dwóch dodatkowych uczestników, bowiem w przeciwnym razie NBP nie będzie mógł podpisać umowy uczestnictwa w systemie TARGET2. Należy dodać, że zgodnie z pierwotnymi założeniami, w dniu 19 maja 2008 r. do systemu TARGET2 miał przystąpić tylko NBP. ESBC rozważa możliwość opracowania awaryjnego, uwzględniającego sytuację, w której w przewidzianym terminie do SSP będzie mógł przystąpić tylko bank centralny.

- stanu prac przygotowawczych do przystąpienia NBP do systemu TARGET2

W związku z przygotowaniem do przystąpienia do systemu TARGET2 w NBP przeprowadzono następujące prace:

- dokonano analizy odpowiedzi banków, KIR S.A. i KDPW S.A. na przesłaną wcześniej ankietę w sprawie strategii uczestnictwa tych podmiotów w systemie TARGET2
- biorąc pod uwagę wnioski z ww. ankiety, Zarząd NBP na posiedzeniu w dniu 10 listopada 2006 r. podtrzymał wcześniejszą decyzję o przystąpieniu do systemu TARGET2 z dniem 19 maja 2008 r.
- NBP podjął rozmowy w sprawie bezpośredniego uczestnictwa w systemie TARGET2 od dnia 9 maja 2008 r. z tymi bankami, które w swojej strategii zakładały bezpośrednie uczestnictwo w SSP. Celem tych rozmów było zorientowanie się, czy byłoby możliwe ich przystąpienie do systemu TARGET2 wraz z NBP. Do dnia posiedzenia Rady taką możliwość zadeklarował jeden bank¹.
- W celu zminimalizowania ryzyka nieprzystąpienia NBP do systemu TARGET2 w zaplanowanym terminie na skutek braku odpowiedniej liczby uczestników przystępujących do tego systemu wraz z nim, NBP zaproponował, w ramach zmienianej ustawy o ostateczności rozrachunku, zmniejszenie minimalnej wymaganej liczby uczestników systemu płatności z trzech do dwóch. W wyniku konferencji uzgodnieniowej w Ministerstwie Finansów NBP uzyskał akceptację tej propozycji.
- w dniu 17 listopada 2006 r. zorganizowano kolejne spotkanie Klubu TARGET2 z udziałem przedstawiciela banku centralnego Włoch oraz SWIFT.

Rada zapoznała się z informacją na temat prac przygotowawczych dotyczących wejścia do systemu TARGET2.

Stan wdrożenia systemu EuroELIXIR

Materiał nt. stanu wdrożenia systemu EuroELIXIR przedstawiła Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. na posiedzeniu Rady w dniu 20 września 2006 r.

Poinformowano, że w systemie EuroELIXIR obserwuje się stały wzrost wolumenu obrotów przy jednoczesnym spadku dynamiki obrotów. Przyczynę tego stanu przypisano stopniowemu dostosowywaniu bankowych systemów informatycznych do korzystania z tego systemu.

W 2005 r. poprzez EuroELIXIR rozliczono 540 tys., a w 2006 r. ponad milion zleceń. W płatnościach dominują zlecenia transgraniczne przychodzące, choć w wolumenie obrotów obserwuje się wzrost udziału zleceń transgranicznych wychodzących i płatności krajowych. Na wzrost wolumenu płatności krajowych znacznie wpłynęło zaistnienie drugiego *entry point* dla Polski. Udział płatności rozliczanych poprzez EuroELIXIR w rynku krajowym wynosi ponad 20%, co, zdaniem KIR S.A., jest porównywalne z odpowiednim udziałem w krajach strefy euro.

Poinformowano o działaniach KIR S.A. służących rozwojowi systemu EuroELIXIR. Należały do nich:

- wprowadzenie nowych komunikatów SWIFT, ułatwiających proces rekoncyliacji,
- wydłużenie czasu przyjmowania zleceń płatniczych.

Obecnie trwają prace nad wdrożeniem formalnej kontroli identyfikatorów BIC i kontroli z bazy SWIFT.

Plany KIR S.A. na najbliższą przyszłość obejmują umożliwienie bankom korzystającym z systemu EuroELIXIR spełnienia wszystkich wymogów związanych z SEPA w zakresie polecenia przelewu i polecenia zapłaty od dnia 1 stycznia 2008 r. KIR S.A. zamierza też udostępnić komunikaty XML-owe związane z SEPA Direct Debit i SEPA Credit Transfer. We współpracy z NBP zostały opracowane założenia dotyczące przeprowadzania rozrachunku systemu EuroELIXIR w systemie TARGET2.

Odpowiadając na pytania uczestników dyskusji, wyjaśniono, że z punktu widzenia KIR S.A. wprowadzenie euro jako waluty krajowej nie napotka na żadne przeszkody natury technicznej. Wyjaśniono, że docelowo, zgodnie z założeniami SEPA, w systemach KIR S.A. nie będzie specyficznych komunikatów krajowych, jednak rezygnacja z tych komunikatów nie powinna nastąpić równocześnie z wprowadzeniem euro, ponieważ stanowiłoby to utrudnienie ze względów operacyjnych. Ostateczna decyzja w powyższej sprawie będzie jednak należała do banków.

Rada zapoznała się z materiałem nt. stanu wdrożenia systemu EuroELIXIR.

Koncepcja wdrożenia projektu SEPA w sektorze bankowym w Polsce

Rada zajmowała się powyższą tematyką na posiedzeniu w dniu 19 czerwca.

Materiał na powyższy temat przygotował Związek Banków Polskich.

Misja projektu wdrożenia SEPA w Polsce (SEPA PL) obejmuje: przygotowanie polskiego sektora bankowego do wdrożenia programu SEPA oraz wprowadzenie działań dostosowujących i koordynujących implementację w sposób uwzględniający lokalną specyfikę i interes polskiego systemu płatniczego.

Celami projektu SEPA są: wyznaczenie na poziomie krajowym struktury implementacji programu SEPA w polskim środowisku bankowym przy wsparciu NBP i władz publicznych oraz koordynacja działalności o charakterze międzybankowym, związanej z koniecznością przygotowania planu implementacji SEPA oraz implementacją w polskim sektorze bankowym programu SEPA, a także wsparcie środowiska bankowego i innych podmiotów w dostosowaniu się do standardów SEPA.

---

¹ Do połowy marca 2007 r. trzy banki zadeklarowały możliwość przystąpienia do systemu TARGET2 w dniu 19 maja

Struktura wdrażania SEPA składa się z:

- koordynatora SEPA PL, współdziałającego z 3-osobową grupą odpowiedzialną za budowanie programów dla poszczególnych elementów SEPA,
- pięciu grup tematycznych współpracujących z koordynatorem, których członkami będą przedstawiciele banków, KIR S.A., a także przedstawiciele NBP jako obserwatorzy.

ZBP zamierza powołać SEPA Forum Polska, w skład którego będą wchodzić m. in. ZBP, KIR S.A. i NBP (w roli obserwatora). SEPA Forum Polska będzie mieć największy wpływ na budowanie ostatecznych projektów dokumentów dotyczących SEPA, kierowanych na posiedzenia Zarządu ZBP. Przed podjęciem decyzji Zarząd ZBP będzie konsultował odpowiednie materiały z NBP i Ministerstwem Finansów.

ZBP rozpoczął już prace nad realizacją SEPA PL. Prace w tej dziedzinie będą konsultowane z członkami Rady, KIR S.A., NBP i tymi podmiotami, które wyrażą taką wolę. W imieniu ZBP p. R. Kaszubski zaapelował o wsparcie finansowe i merytoryczne SEPA PL.

W dyskusji pozytywnie oceniono SEPA PL. Wskazano na konieczność opracowania harmonogramu prac nad projektem. Chęć udziału w pracach zadeklarowali obecni na posiedzeniu Rady przedstawiciele KIR S.A., Poczty Polskiej, NBP, ZUS.

Rada pozytywnie zaopiniowała propozycje Związku banków Polskich dotyczące implementacji programu SEPA w Polsce.

Dostosowanie systemów rozliczeniowych KIR S.A. do standardów SEPA

Materiał na powyższy temat przygotowała Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. Został on przedstawiony Radzie na posiedzeniu w dniu 21 grudnia 2006 r.

Poinformowano, że od dnia 1 stycznia 2008 r. KIR S.A. zamierza zaoferować klientom dwa główne instrumenty w standardach SEPA: polecenie przelewu (*SEPA Credit Transfer*) i polecenie zapłaty (*SEPA Direct Debit*). Komunikaty wykorzystywane do obsługi tych instrumentów byłyby dostępne obok dotychczas wykorzystywanych komunikatów MT103/MT103+. Wyżej wspomniane instrumenty Izba oferowałaby bankom oraz dużym przedsiębiorstwom. KIR S.A. przewiduje ponadto możliwość świadczenia usługi konwersji pomiędzy aplikacją EuroELIXIR a systemem informatycznym banku lub pomiędzy systemem informatycznym klienta (przystosowanego do SEPA) a systemem informatycznym banku (niedostosowanego jeszcze do standardów SEPA). Usługa ta byłaby realizowana na zamówienie, w oparciu o indywidualnie uzgodnione wymagania. Oferta KIR S.A. obejmuje (jako usługę opcjonalną) obsługę niedopuszczalnych w standardach SEPA znaków diakrytycznych, w tym także polskich, które

mogą występować w nazwie zleceniodawcy i beneficjenta, w zleceniach płatniczych na rzecz ZUS, urzędów skarbowych itp.

KIR S.A. jest członkiem – założycielem EACHA². Jednym z celów EACHA jest uzyskanie wpływu na postać ustalanych standardów.

W dyskusji z dużym zadowoleniem i uznaniem odniesiono się do oferty KIR S.A. Wyrażono pogląd, że dzięki niej sektor bankowy zaoszczędzi czas i środki na dostosowanie do standardów SEPA. Równocześnie postulowano przybliżenie szczegółów oferty bankom podczas zorganizowanego w tym celu spotkania i wyrażono nadzieję na włączenie się KIR S.A. do prac nad finalizowaniem polecenia przelewu i polecenia zapłaty w grupach roboczych SEPA. Za bardzo pozytywny uznano zamiar świadczenia przez KIR S.A. usług w standardach dotychczas stosowanych i w standardach SEPA, wyrażono jednak pogląd, że kwestia aspektów organizacyjno-prawnych współistnienia w przyszłości obu rodzajów produktów w ramach STEP2 i EuroELIXIR wymaga dalszych analiz.

Rada przyjęła informację nt. dostosowania systemów rozliczeniowych KIR S.A. do standardów SEPA.

Problematyka opłat za transgraniczne zlecenia płatnicze w euro w polskich bankach

Informację na powyższy temat przedstawił Departament Systemu Płatniczego NBP na posiedzeniu Rady w dniu 23 marca 2006 r.

Informacja zawierała przepisy prawne i problemy z ich przestrzeganiem oraz podstawowe czynniki, wpływające na kształtowanie opłat i prowizji pobieranych przez banki za realizację przelewów transgranicznych w euro. Do czynników tych zaliczono:

- sposób realizacji zlecenia: z wykorzystaniem systemu EuroELIXIR lub za pośrednictwem bankowości korespondenckiej. Udostępnienie pierwszego sposobu, szybkiego, taniego i bezpiecznego spowodowało, wg nieoficjalnych informacji uzyskanych przez NBP, obniżenie przez banki-korespondentów opłat za realizację zleceń.
- obowiązki wynikające z ustawy Prawo dewizowe
Zdaniem NBP, obecnie obowiązujące przepisy ww. ustawy, wymagające obrotu papierowego w zakresie zezwoleń dewizowych, stanowią istotne utrudnienie dla banków w realizacji zleceń i powodują zwiększone koszty obsługi zleceń w euro w porównaniu z kosztami obsługi zleceń w złotych. Obecnie przygotowywana nowelizacja ustawy powinna, zdaniem NBP, znieść większość uciążliwych ograniczeń, a przede wszystkim umożliwić bankom automatyzację zleceń płatniczych, skutkującą obniżką kosztów, a w konsekwencji – obniżką cen.

---

² European Automatic Clearing House Association – Europejskie Stowarzyszenie Izb Rozliczeniowych

Zaprezentowane zestawienie prowizji i opłat pobieranych przez niektóre banki zarówno w okresie bezpośrednio przed uruchomieniem systemu EuroELIXIR dla zleceń transgranicznych, jak i w styczniu 2006 r., wskazuje na brak (z wyjątkiem nielicznych przypadków) znaczącej obniżki cen za realizację przedmiotowych transakcji. NBP oczekuje, że odczuwalna dla klientów obniżka cen nastąpi po wejściu w życie znowelizowanej ustawy Prawo dewizowe.

W dyskusji na temat przyczyn braku wyraźnej obniżki opłat za zlecenia transgraniczne po uruchomieniu systemu EuroELIXIR oraz bardzo wysokich opłat za realizację tych zleceń w porównaniu ze zleceniami w złotych uczestnicy dyskusji byli zgodni co do tego, że istotnym czynnikiem są utrudnienia wynikające z przepisów prawa dewizowego, polegające na konieczności prezentowania przez klienta zezwolenia dewizowego, które następnie musi być ręcznie obsłużone. Ten czynnik, wg informacji posiadanej przez NBP, wymieniany był najczęściej przez banki, na równi z brakiem odpowiedniej infrastruktury do przeprowadzania rozliczeń w euro, spowodowanego brakiem biznesowego uzasadnienia dla jej tworzenia w minionych latach.

Wskazano następujące przyczyny braku zdecydowanej obniżki cen za realizację transgranicznych zleceń płatniczych w euro po uruchomieniu systemu EuroELIXIR dla takich zleceń:

- możliwość tylko półautomatycznego przetwarzania zleceń ze względu na konieczność ręcznej obsługi zezwoleń dewizowych,
- koszty do poniesienia na dostosowanie systemów informatycznych banków,
- niski wolumen transakcji, co powoduje brak priorytetu dla tego rynku w porównaniu z rynkiem zleceń płatniczych w złotych.

W dyskusji rozważano kwestię polityki opłat w aspekcie konkurencyjności polskich banków na rynku europejskim. Wyrażono też pogląd, że opłaty stosowane przez polskie banki są na tle opłat banków w innych krajach konkurencyjne. Wspomniano o tym, że projekt SEPA przewiduje ujednoczenie rynku także w dziedzinie opłat.

Poinformowano o zamiarze NBP poddania przedmiotowej tematyki dyskusji w środowisku bankowym, a następnie, w celach edukacyjnych, zgodnie z misją NBP, przedstawienia jej na szerszym forum, np. w formie publikacji.

Rada przyjęła informację nt. opłat za transgraniczne zlecenia płatnicze w euro w polskich bankach.

Możliwości i uwarunkowania otwarcia polskich systemów RTGS, prowadzonych przez NBP, na bezpośrednie uczestnictwo podmiotów zagranicznych

Wyniki analizy możliwości i uwarunkowań otwarcia polskich systemów RTGS, prowadzonych

przez NBP zostały przedstawione przez Departament Systemu Płatniczego NBP na posiedzeniu Rady w dniu 19 czerwca 2006 r.

Poinformowano o istnieniu następujących przesłanek uczestnictwa podmiotów zagranicznych w systemach SORBNET i SORBNET-EURO, zależnie od rodzaju podmiotu:

- system dealerów rynków papierów wartościowych

Do systemu tego zostały dopuszczone banki zagraniczne, obecnie rozliczające się poprzez inne banki komercyjne. Intencją NBP oraz Ministerstwa Finansów jest stworzenie podmiotom zagranicznym możliwości bezpośredniego uczestnictwa w systemie RTGS na równi z bankami polskimi.

- międzybankowy rynek pieniężny

Obecnie istnieje możliwość pośredniczenia na rynku pieniężnym poprzez włoską spółkę e-MID. W systemie tym uczestniczy aktualnie 6 banków. Zdaniem polskich banków, korzystna byłaby sytuacja, w której e-MID byłby również pośrednikiem rozliczeniowym.

- połączenia między KDPW a zagranicznymi instytucjami depozytowo-rozliczeniowymi

Zdaniem NBP, uczestnictwo ww. instytucji w systemach RTGS prowadzonych przez NBP usprawniłoby rozliczenia transgranicznych operacji na papierach wartościowych.

Stworzenie możliwości uczestnictwa podmiotów zagranicznych w systemach RTGS prowadzonych przez NBP wymagałoby przeprowadzenia następujących działań:

- wprowadzenia zmian informatycznych, polegających na umożliwieniu otrzymywania i wysyłania zleceń poprzez SWIFT,
- wprowadzenia zmian regulacyjnych,
- rozwiązania kwestii uczestnictwa podmiotów zagranicznych w krajowych systemach RTGS z punktu widzenia wypełniania obowiązków statystycznych dla celów bilansu płatniczego.

Zaznaczono, że intencją NBP nie jest stworzenie konkurencji dla sektora bankowego poprzez otwarcie systemów RTGS dla podmiotów zagranicznych. Ponadto warunki uczestnictwa będą dla tych podmiotów gorsze, bowiem nie będą one mogły korzystać z kredytu śróddziennego.

W dyskusji wyrażono pogląd, że otwarcie systemów RTGS prowadzonych przez NBP dla podmiotów zagranicznych byłoby istotnym krokiem w usprawnianiu rozliczeń transgranicznych rynków kapitałowych. Wskazano na kwestię zapewnienia płynności podmiotom zagranicznym jako problem istotny z punktu widzenia rozliczeń przeprowadzanych na zasadzie DVP.

Zwrócono uwagę na fakt, iż obecność uczestników zagranicznych na polskim rynku może wpływać na poziom konkurencji w sektorze bankowym, choć w dyskusji stanowiska w tej sprawie były podzielone. Postulowano konieczność dokonania analizy skutków otwarcia polskich

systemów RTGS prowadzonych przez NBP na bezpośrednie uczestnictwo podmiotów zagranicznych pod kątem efektu dla klienta, wpływu na polski sektor bankowy oraz konkurencję. Rada zapoznała się z materiałem dotyczącym możliwości otwarcia polskich systemów RTGS dla podmiotów zagranicznych.

Potrzeba wprowadzenia nadzoru ustawowego NBP nad systemami rozrachunku papierów wartościowych w Polsce³

Powyższym zagadnieniem Rada zajmowała się na posiedzeniu w dniu 23 marca 2006 r.

Departament Systemu Płatniczego NBP przedstawił na ten temat materiał, w którym omówiono m. in.:

- przesłanki sprawowania przez banki centralne sprawowania nadzoru nad systemami rozrachunku papierów wartościowych (SRPW)

Zaliczono do nich: odpowiedzialność banków centralnych za stabilność systemów i rynków finansowych, za efektywne przeprowadzanie operacji polityki pieniężnej oraz za zapewnienie prawidłowego funkcjonowania systemu płatniczego. Wymieniono standardy i rekomendacje w przedmiotowej dziedzinie, wypracowane przez gremia międzynarodowe. Wskazano na opinię EBC w sprawie polskiego projektu ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym, w której wprost zarekomendowano przyznanie NBP odpowiedzialności za nadzorowanie SRPW.

- rolę nadzoru banków centralnych w Unii Europejskiej w dziedzinie sprawowania przez banki centralne nadzoru nad SRPW

Poinformowano o ankiecie, przeprowadzonej na ten temat przez NBP wśród banków centralnych UE. Wszystkie banki centralne zadeklarowały sprawowanie nadzoru nad SRPW, posiadając lub nie odpowiednie kompetencje ustawowe.

- dotychczasowy model sprawowania przez NBP nadzoru nad KDPW S.A.

Wskazano trzy źródła ustawy, regulujące przedmiotową kwestię: ustawę o obrocie instrumentami finansowymi, o nadzorze nad rynkiem kapitałowym oraz o ostateczności rozrachunku. Zdaniem NBP, z przepisów zawartych w tych ustawach wynika, że NBP nie ma ustawowych uprawnień do sprawowania nadzoru KDPW i wykorzystuje w tym celu niemal wyłącznie uprawnienia właścicielskie, posiadając 1/3 udziałów w spółce.

- czynniki wskazujące na potrzebę zmiany powyższego modelu

---

³ W terminologii anglojęzycznej występują dwa wyrazy: *supervision* i *oversight*. Pierwszy z nich oznacza nadzór nad podmiotem i odpowiada pojęciu *nadzoru ostrożnościowego*, sprawowanego przez KNB w odniesieniu do banków oraz przez KPWiG w odniesieniu do KDPW S.A. Pojęcie *oversight* oznacza nadzór nad systemem, a nie nad podmiotem prowadzącym ten system.

Zdaniem NBP, obecnie obowiązujące przepisy nie wystarczają do sprawowania nadzoru nad KDPW. Istnieje zatem potrzeba zmiany dotychczasowego modelu, na którą wskazują: wzór innych krajów UE oraz stanowisko EBC wobec sprawowania przez banki centralne nad SRPW.

W dyskusji przedstawiciele KDPW S.A i Ministerstwa Finansów zaprezentowali odmienne stanowiska w przedmiotowej kwestii.

KDPW S.A opowiedział się zdecydowanie za przyznaniem NBP ustawowych uprawnień do sprawowania nadzoru nad SRPW powadzonym przez Krajowy Depozyt. Powyższe stanowisko uzasadniono m. in. uczestnictwem KDPW S.A. w systemie płatniczym i ścisłą współpracą Krajowego Depozytu z tym systemem. Zaznaczono, że funkcje nadzorcze nad KDPW S.A. i nad systemami prowadzonymi przez Krajowy Depozyt powinny być względem siebie komplementarne. Równocześnie wyrażono pogląd, że rozdzielenie narzędzi do sprawowania obu form nadzoru będzie trudne, zwłaszcza, że nie istnieje taki model nadzoru nad SRWP, który można by zastosować wprost. Taki model trzeba będzie wypracować.

Ministerstwo Finansów nie dostrzegło potrzeby zmiany istniejącego stanu prawnego w przedmiotowej dziedzinie. Wskazano na zamiar powołania kolegiального ciała – Komisji Nadzoru Finansowego, w którym NBP będzie miał jednego reprezentanta. Ministerstwo Finansów zaprezentowało pogląd, że rekomendacje EBC nie mają charakteru prawnie wiążącego, zaś podstawową zasadą europejskiego prawa wspólnotowego jest zasada autonomii administracyjnej państw członkowskich. Powyższe stanowisko MF zostało poparte w dyskusji przez przedstawiciela Urzędu Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, który równocześnie postulował zacieśnienie współpracy i wymiany informacji między zaangażowanymi podmiotami.

Przewodniczący Rady, podsumowując dyskusję, wskazał na dążenie do stabilności polskiego rynku i systemu finansowego, a także efektywne prowadzenie polityki pieniężnej i prawidłowe funkcjonowanie systemu płatniczego jako przyczyny wysunięcia przez NBP postulatu powierzenia mu nadzoru nad SRPW. Równocześnie zadeklarował chęć skorzystania przez NBP z propozycji Urzędu KPWiG dotyczącej zacieśnienia współpracy i wymiany informacji z zaangażowanymi podmiotami.

Rada omówiła tematykę sprawowania przez Narodowy Bank Polski nadzoru nad systemami rozrachunku papierów wartościowych. Ustalono, że dyskusje nad tą tematyką będą kontynuowane w trybie spotkań roboczych między instytucjami, których udział będzie niezbędny do wypracowania konkretnego rozwiązania.

2.2.2. Zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego

Wzrost obrotu bezgotówkowego

Wzrost obrotu bezgotówkowego jest jednym z celów działalności Rady ds. Systemu Płatniczego. Rada zajmuje się tym zagadnieniem od początku swego istnienia.

W roku sprawozdawczym zagadnienia dotyczące promocji obrotu bezgotówkowego były przedmiotem obrad Rady na jej posiedzeniu w dniu 10 czerwca i 21 grudnia i dotyczyły odpowiednio prac prowadzonych w tej dziedzinie przez KIR S.A. i ZBP.

a) promocja obrotu bezgotówkowego

Na posiedzeniu Rady w dniu 19 czerwca 2006 r. KIR S.A poinformowała o tym, że planowana działalność Izby na rzecz wzrostu obrotu bezgotówkowego będzie koncentrowała się wokół promocji i edukacji i będzie skierowana do dwóch grup społecznych: uczniów szkół średnich i osób odpowiedzialnych za finanse w gospodarstwach domowych oraz małych i średnich przedsiębiorstwach. KIR S.A. zaapelował – w szczególności do NBP - o włączenie się w prace ww. programu. Zdaniem KIR S.A., do współpracy w przedmiotowej dziedzinie należałoby włączyć Ministerstwo Edukacji Narodowej, z którym konsultacje prowadziłby NBP i Ministerstwo Finansów. Rolą ZBP byłoby kreowanie wizerunku oraz edukacja w zakresie sektora bankowego, zaś banki mogłyby wspierać akcję promocyjną i edukacyjną dzięki bezpośredniemu dostępowi do klienta.

W dyskusji uznano program przedstawiony przez KIR S.A za interesujący i pożyteczny. Przypomniano, że program rozwoju przedmiotowego segmentu usług finansowych jest realizowany na wielką skalę i postulowano celowość porównania propozycji KIR S.A. z poprzednimi opracowaniami. ZBP poinformował o kilku działaniach, podjętych wcześniej w przedmiotowej dziedzinie, które przyniosły już określone efekty. Wyrażono pogląd, że ze względu na istnienie wielu barier w rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce należy zachować ostrożność, aby nie oferować klientom usług, których nie będzie można zrealizować. Zaproponowano, aby problem barier w rozwoju obrotu bezgotówkowego przedstawić podsekretarzom stanu niektórych resortów.

NBP poparł inicjatywę rozpoczęcia prac w zakresie edukacji i promocji i zadeklarował merytoryczny udział Departamentu Systemu Płatniczego w tych pracach.

Przewodniczący Rady zaproponował zorganizowanie spotkania stron zainteresowanych współpracą, poświęconego uzgodnieniu dalszych działań w trybie roboczym.

Rada pozytywnie zaopiniowała propozycje KIR S.A., dotyczące realizacji programu promocji obrotu bezgotówkowego.

b) informacja o stanie prac nad programem obrotu bezgotówkowego

Materiał na ten temat przedstawił Związek Banków Polskich na posiedzeniu Rady w dniu 21 grudnia 2006 r.

Aktywność ZBP w przedmiotowej dziedzinie koncentruje się na następujących grupach działań:

- 1) zainteresowaniu określonych przedstawicieli rządu celowością przyjęcia wspólnego programu

Podkreślono bardzo dobrą, zdaniem ZBP, współpracę z NBP i mało skuteczną (z przyczyn określonych mianem obiektywnych i subiektywnych) współpracę ze stroną rządową. Zaznaczono, że ZBP stara się silnie oddziaływać na różne programy rządowe, np. zgłaszając propozycję umieszczenia promocji programu obrotu bezgotówkowego jako elementu programu Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, oraz przekazując zarys programu rozwoju obrotu bezgotówkowego jako załącznik do szerszego opracowania dotyczącego strategii rozwoju kraju na lata 2007-2015. Jednak próby te na razie nie przyniosły większych rezultatów.

Za sukces uznano Kongres Gospodarki Elektronicznej z udziałem przedstawicieli różnych resortów (MSWiA, MF, MRR i innych), podczas którego dyskutowano m. in. na tematy związane z obrotem bezgotówkowym.

- 2) podejmowaniu odpowiednich uchwał Walnych Zgromadzeń ZBP

Walne Zgromadzenie ZBP co roku podejmuje uchwałę w sprawie promocji obrotu bezgotówkowego. Uchwały są dla środowiska bankowego dokumentami wysokiej rangi, a zawarcie w nich przedmiotowej tematyki świadczy o jej dużym znaczeniu dla tego środowiska.

- 3) promocji i upowszechniania problematyki obrotu bezgotówkowego

W ramach tej grupy działań realizowane są przez ZBP wspólnie z NBP i KIR S.A. zadania edukacyjne. Obejmują one programy w Polskim Radiu w programie I, w stacjach komercyjnych i regionalnych rozgłośniach radiowych. Są one poświęcone głównie instrumentom obrotu bezgotówkowego (poleceniu przelewu, poleceniu zapłaty, kartom płatniczym, bankowości elektronicznej). ZBP stara się w ten sposób dotrzeć do możliwie najszerszych kręgów społeczeństwa.

Innym rodzajem działań z tej grupy jest organizowanie konferencji i spotkań środowiskowych, poświęconych w całości lub w części obrotowi bezgotówkowemu, a także działalność edukacyjna w ramach Forum Obrotu Bezgotówkowego.

Do istotnych działań edukacyjnych zaliczono działalność na rzecz popularyzowania obrotu bezgotówkowego, prowadzoną w ramach Koła Naukowego Prawa Bankowego na Uniwersytecie Warszawskim, która rozprzestrzeniła się już na inne warszawskie uczelnie. Istnieją zamiary stworzenia ogólnopolskiego stowarzyszenia, którego aktywność będzie się koncentrowała na promocji obrotu bezgotówkowego.

Działalnością edukacyjną zostały objęte także szkoły podstawowe. Uruchomiono program *W klasie o kasie*, w którego ramach studenci propagują wśród uczniów tych szkół wiedzę o obrocie bezgotówkowym.

- 4) analizach opłat za usługi bezgotówkowe świadczone klientom indywidualnym i ich wpływie na obrót bezgotówkowy.

Do innych działań ZBP w przedmiotowej dziedzinie zaliczono:

- opracowywanie raportów nt. rozwoju obrotu bezgotówkowego, instrumentów płatności elektronicznych, wykorzystania tych instrumentów.
- przygotowania do drugiego Kongresu Gospodarki Elektronicznej. ZBP zamierza skoncentrować się w swoich wystąpieniach na zagadnieniu wykorzystania obrotu bezgotówkowego tak, aby był on efektywny dla państwa, przedsiębiorców i klientów, a także na bezpieczeństwie wymiany informacji gospodarczej i jej znaczeniu jako elementów wspierających rozwój obrotu bezgotówkowy.
- zrealizowanie programu zastrzegania kart płatniczych w jednym miejscu, w tym przekazanie do wszystkich wojewódzkich komend policji i operatora numeru 112 stosownej informacji i odpowiednich narzędzi.

Podkreślono bardzo duże znaczenie współpracy ZBP z KIR S.A w dziedzinie rozwoju obrotu bezgotówkowego, bez której trudno byłoby, zdaniem ZBP, realizować wiele ważnych programów.

W dyskusji bardzo wysoko oceniono działania ZBP na rzecz promocji obrotu bezgotówkowego.

Wyrażono pogląd, iż powinny one doprowadzić do istotnego wzrostu obrotu bezgotówkowego.

ZBP zaproponował zorganizowanie w 2007 r. spotkania poświęconego uaktualnieniu programu działań promocyjnych obrotu bezgotówkowego. Uzgodniono, że spotkanie to odbędzie się w I kwartale 2007 r. Propozycje działań edukacyjnych służących promowaniu obrotu bezgotówkowego obejmą dwu- trzyletnią perspektywę czasową

ZBP poinformował, że w styczniu 2007 r. będzie miała miejsce prezentacja sektora bankowego dla parlamentarzystów, poświęcona m. in. kwestiom związanym z obrotem bezgotówkowym.

Rada zapoznała się z informacją Związku Banków Polskich o stanie prawnym nad programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce.

Wnioski z Kongresu Gospodarki Elektronicznej

Wnioski z Kongresu Gospodarki elektronicznej zostały przedstawione Radzie przez Związek Banków Polskich na posiedzeniu w dniu 19 czerwca 2006 r.

Poinformowano o tym, że organizowane przez Polską Izbę Informatyki spotkania zmieniają nazwę z *Kongresu Gospodarki Elektronicznej* na *Szczyt Gospodarki Elektronicznej i Telekomunikacji w Polsce*. Kolejny Szczyt odbędzie się w styczniu, a następny w marcu 2007 r. W najbliższym czasie przewiduje się zintensyfikowanie prac Krajowej Rady Gospodarki elektronicznej przy współudziale zainteresowanych resortów.

W dyskusji wyrażono pogląd, że rozwój gospodarki elektronicznej i e-administracji jest absolutnie konieczny. Może on pozytywnie wpłynąć na wzrost zainteresowania obrotem bezgotówkowym, dlatego działania w tym kierunku powinny być kontynuowane. Sugerowano celowość zorganizowania spotkania w tej kwestii z przedstawicielami kilku resortów.

Rada zapoznała się z wnioskami z Kongresu Gospodarki Elektronicznej.

Informacja na temat funkcjonowania w Polsce podmiotów prowadzących działalność polegającą na pośredniczeniu w realizacji przekazów gotówkowych

Informację na powyższy temat przedstawił Departament Systemu Płatniczego NBP na posiedzeniu Rady w dniu 20 września 2006 r.

Poinformowano o tym, że w Polsce na rynku przekazów pieniężnych działa już kilkanaście podmiotów, wśród których liderem jest Western Union. Omówiono dwa główne sposoby realizowania transakcji z tytułu przekazu pieniężnego. Przedstawiono wyniki odpowiednich analiz, z których wynika, że dynamika rozwoju przedmiotowego segmentu rynku jest porównywalna z dynamiką rozwoju rynku kart płatniczych. Wyrażono pogląd, że tendencja ta utrzyma się w przyszłości dzięki otwarciu kolejnych rynków pracy w krajach „starej” Unii Europejskiej dla pracowników z Polski.

Rada przyjęła informację nt. funkcjonowania w Polsce podmiotów prowadzących działalność polegającą na pośredniczeniu w realizacji przekazów gotówkowych.

Wybrane wyniki badania nt. korzystania Polaków z kont osobistych i kart płatniczych oraz realizowania płatności masowych w Polsce poprzez transakcje gotówkowe i bezgotówkowe

Informację na powyższy temat przedstawił Departament Systemu Płatniczego NBP na posiedzeniu Rady w dniu 21 grudnia 2006 r.

Badanie wykonała grupa Pentor na reprezentatywnej grupie. Pytania ankietowe zostały sformułowane przez DSP NBP. Do najważniejszych wyników pierwszej części badania, przeprowadzonej dla grupy osób niezależnie od posiadania przez nie rachunku bankowego należą:

- ubankowienie Polaków wg grup społecznych (najbardziej ubankowieni są menedżerowie i urzędnicy, najmniej – studenci i bezrobotni),
- zależność skłonności do korzystania z usług bankowych od wysokości dochodów (skłonność rośnie ze wzrostem dochodów),
- najważniejsze determinanty wyboru banku (decydująca okazała się lokalizacja banku),
- wpływ wysokości opłat i prowizji na skłonność do korzystania z usług bankowych wg grup społecznych (okazał się to czynnik ważny dla studentów i bezrobotnych, zaś nieważny dla emerytów),
- najważniejsze powody niekorzystania z usług bankowych (dominującą odpowiedzią był brak takiej potrzeby).

W drugiej części badania respondentami byli wyłącznie posiadacze kont osobistych. Do szczególnie interesujących wyników badania zaliczono:

- strukturę opłat w zależności od tego, czy są one gotówkowe czy bezgotówkowe (w płatnościach masowych zdecydowanie dominują wpłaty gotówkowe, dokonywane w urzędach pocztowych i w kasach wierzycieli),
- korzystanie z kart płatniczych wg grup społecznych (najmniej wykorzystują je robotnicy),
- motywy skłaniające posiadaczy kart bankowych do zapłaty kartą (motywem dominującym okazała się wygoda),
- sposoby płatności za zakupy w Internecie (respondenci wskazywali najczęściej odbiór za pobraniem i płatności za pomocą bankowości elektronicznej),
- skłonności do korzystania z określonych kanałów dokonywania płatności masowych (dominują wpłaty gotówkowe w urzędach pocztowych lub kasach wierzycieli),
- przyczyny korzystania z usług pośredników finansowych zamiast z usług banków przy dokonywaniu płatności masowych (najczęściej wskazywano niższe opłaty i prowizje, dogodniejszą lokalizację oraz krótszy czas realizacji zlecenia).

W dyskusji poruszono następujące kwestie:

- zależność między wysokością prowizji a skłonnością do korzystania z usług bankowych
Zwrócono uwagę na fakt, że, wbrew rozpowszechnionemu pogładowi, wysokość prowizji i opłat nie jest istotną determinantą wyboru banku przez klienta, bowiem jest ona decydująca tylko dla 1% respondentów. Wyrażono pogląd, że z przeprowadzonego badania nie można wyciągnąć jednoznacznych wniosków dotyczących adekwatności pobieranych prowizji i opłat

do poziomu usług bankowych, bowiem badaniem objęto osoby fizyczne, które generalnie nie przeprowadzają rachunku ekonomicznego i dla których korzystanie z usług bankowych jest dobrem konsumpcyjnym pozwalającym zmienić styl funkcjonowania. Ta zmiana jest na tyle istotna, że osoby fizyczne nie przykładają zbyt dużej wagi do wysokości opłat, w przeciwieństwie do firm, które stosują dwa główne kryteria wyboru banku: poziom świadczonych usług oraz wysokość prowizji i opłat.

- niski stopień ubankowienia studentów

Zgodnie z wynikami badania, tylko 19% studentów ma rachunki bankowe. Wyrażono pogląd, iż banki powinny w swoich strategiach budowania relacji z klientem zadbać o pozyskiwanie studentów, bowiem w niedalekiej przyszłości będą oni należeli do grup społecznych o stosunkowo wysokim uposażeniu, najaktywniejszych w korzystaniu z usług bankowych. Poinformowano o tym, iż, zdaniem studentów Uniwersytetu Warszawskiego, ich dochody, mające najczęściej postać gotówki, są zbyt małe, żeby otwierać rachunek, a rodzaje dokonywanych płatności przy obecnym poziomie opłat za karty nie uzasadniają zazwyczaj celowości posiadania tego instrumentu. Postulowano celowość przeprowadzenia działań edukacyjnych w tej grupie społecznej.

- przyczyny niezadowalającego tempa wzrostu obrotu bezgotówkowego

Do przyczyn tych zaliczono:

- niski dochód narodowy *per capita*; postulowano jednak znalezienie i przeprowadzenie takich działań, które poprawiłyby sytuację w przedmiotowej dziedzinie przy takim dochodzie, jaki obecnie w Polsce występuje.
- przyzwyczajenia ludzi,
- prawnie nakazaną konieczność udokumentowania przez dłużnika wpłaty poprzez przedstawienie odpowiedniego potwierdzenia na nośniku papierowym,
- podejmowanie na różnych szczeblach decyzyjnych w państwie decyzji zdecydowanie niesprzyjających lub nawet przeciwdziałających rozwojowi obrotu bezgotówkowego.

Wskazano następujące działania, już podjęte bądź planowane, które powinny przyczynić się do wzrostu ubankowienia społeczeństwa i rozwoju obrotu bezgotówkowego:

- przeprowadzenie w najbliższych miesiącach debaty z udziałem decydentów wysokiego szczebla z instytucji odpowiadających za wdrażanie nowoczesnych rozwiązań, której celem byłoby przekonanie ich o negatywnym wpływie obrotu gotówkowego na gospodarkę i próba nakłonienia do współdziałania w rozwijaniu obrotu bezgotówkowego. Poinformowano, iż ZBP zaplanował taką debatę na I kwartał 2007 r.

- przyjęcie podczas obrad Walnego Zgromadzenia ZBP w kwietniu 2006 r. założenia, iż w ciągu najbliższych lat nastąpi znaczny wzrost ubankowienia i liczby instrumentów,
- przedstawienie przez ZBP na Kongresie Gospodarki Elektronicznej w marcu 2007 r. szerszej strategii rozwoju obrotu bezgotówkowego,
- skierowana przez Przewodniczącego Zarządu ZBP do p. Z. Gilowskiej, Wicepremier, Minister Finansów, w dniu 21 grudnia 2006 r., prośba o objęcie patronatu nad programem rozwoju obrotu bezgotówkowego.
- podjęcie przez ZBP współpracy z uczelniami w dziedzinie edukacji społeczeństwa i plany dalszego rozszerzenia tej współpracy.

Na skutek rozbieżności poglądów na temat danych dotyczących dynamiki ubankowienia polskiego społeczeństwa zaproponowano zorganizowanie w gronie ZBP i NBP seminarium poświęconego analizie odpowiednich danych. Zdecydowano że przedmiotowe badanie należy powtarzać co roku, po uprzednim przeanalizowaniu raz jeszcze zaprezentowanych wyników badania i uwzględnieniu wynikających z tej analizy sugestii dotyczących ewentualnych zmian metodycznych. Pozwoli to na monitorowanie postępu w przedmiotowej dziedzinie.

NBP prześle zaprezentowany materiał ZBP z prośbą o udostępnienie go bankom. Zostanie on, po rozpatrzeniu zgłoszonych uwag, w odpowiednim czasie umieszczony na stronie internetowej NBP.

Rada zapoznała się z wybranymi wynikami badania nt. korzystania Polaków z kont osobistych i kart płatniczych oraz realizowania płatności masowych w Polsce poprzez transakcje gotówkowe i bezgotówkowe oraz przedyskutowała możliwości dalszego upowszechniania bezgotówkowych form płatności.

Problematyka opłat związanych z rozliczeniami pieniężnymi w złotych w polskim sektorze bankowym.

Materiał na ten temat zaprezentował Departament Systemu Płatniczego NBP na posiedzeniu Rady w dniu 20 września 2006 r.

Przeprowadzona analiza zgromadzonych danych, dotyczących opłat stosowanych przez banki za usługi związane z rozliczeniami pieniężnymi w złotych, pozwoliła na wyciągnięcie następujących wniosków:

- brak jest strategii polskich banków w kwestii wysokości stawek opłat dla obrotu gotówkowego i bezgotówkowego,
- część banków podniosła, a część wprowadziła opłaty za dotychczas bezpłatne usługi,
- nastąpił wzrost średniej wysokości podstawowych opłat dla klienta.

W dyskusji poinformowano o kontynuowaniu przez ZBP dwukierunkowych prac analitycznych nad wysokością opłat za usługi bankowe w Polsce. Prace te wykonały międzynarodowe firmy konsultingowe. Wnioski z ww. prac były następujące:

- ceny za usługi bankowe są rynkowo uzasadnione, ale w porównaniu z ceną obsługi obrotu płatniczego okazuje się, że sektor bankowy do tego obrotu dopłaca (Baker&McKenzie),
- usługi bankowe w Polsce są tańsze niż w innych krajach europejskich i reszcie świata, przy czym istnieje jeszcze potencjał rozwojowy, który w przyszłości może wpłynąć na dalsze obniżenie opłat (Ernst&Young),
- ceny usług bankowych są w porównaniu do innych krajów Europy i reszty świata na średnim poziomie.

Na podstawie otrzymanych raportów ZBP przygotował własny materiał i rozesłał go do parlamentarzystów i dziennikarzy.

W dyskusji wyrażono pogląd, że ceny usług pakietowych są trudno porównywalne ze względu na bardzo dużą różnorodność oferowanych pakietów.

Sugerowano konieczność sprawdzenia, w jaki sposób ceny wpływają na wolumen płatności w porównaniu z innymi czynnikami.

Zwrócono uwagę na występujący obecnie stan równowagi w podejściu do wolumenu obrotu bezgotówkowego i poziomu cen za usługi bankowe. Wyrażono pogląd, że stan ten, oznaczający zastój w rozwoju obrotu bezgotówkowego, jest niekorzystny zarówno dla banków, jak i dla klientów. W tym kontekście zaapelowano o wzięcie pod uwagę tej okoliczności przez zarządy banków podczas dyskusji nad strategiami cenowymi w najbliższej przyszłości.

Rada zapoznała się z problematyką rosnących opłat związanych z rozliczeniami pieniężnymi w złotych w polskim sektorze bankowym.

Informacja na temat doświadczeń Poczty Polskiej w zakresie świadczenia usług płatniczych, problemów współpracy z sektorem bankowym i planów na przyszłość

Informację na powyższy temat przedstawiła Poczta Polska na posiedzeniu Rady w dniu 20 września 2006 r.

Poinformowano o tym, że w 2005 r. wolumen transakcji gotówkowych przetwarzanych przez Poczta Polska wyniósł ponad 240 milionów, zaś wolumen przekazów pocztowych – ponad 87 milionów. W obszarze wpłat gotówkowych nastąpiła modernizacja usług, której zasadniczym elementem było stworzenie jednego centrum rozliczeniowego. Pozytywnym rezultatem centralizacji rozliczeń jest uzyskanie pełnej kontroli nad terminowością realizacji płatności; w

2006 r. Poczta Polska gwarantowała termin realizacji płatności D+2, zaś od 2007 r. termin ten powinien zostać skrócony o 1 dzień. Od 2007 r. klienci będą mieli możliwość sprawdzenia na stronie internetowej Poczty, w jakim stadium realizacji znajduje się określona płatność.

Do innych działań zaliczono:

- prace nad standaryzacją pola *tytułem* na blankietach wpłat z zamiarem powszechnego wykorzystania do tego celu kodu kreskowego,
- nawiązanie przez Poczta Polską ścisłej współpracy z PKO BP S.A. z zamiarem wprowadzenia w oparciu o nią POS-ów w urzędach pocztowych,
- uporządkowanie i scentralizowanie bazy danych o abonentach RTV,
- zmiana sposobu przyjmowania wpłat za abonament RTV,
- nawiązanie współpracy z Eurogiro – organizacją skupiającą operatorów pocztowych, banki pocztowe lub współpracujące z operatorami pocztowymi, ale otwarta też dla innych instytucji finansowych; system Eurogiro służy do realizacji transgranicznych pocztowych przekazów gotówkowych, przekazów ekspresowych w terminie D+2 oraz przelewów. Poinformowano, że Poczta Polska jest w trakcie testowania systemu. Możliwość realizacji tym kanałem operacji transgranicznych innych niż klasyczny przekaz pocztowy powinna pojawić się na początku 2007 r.

W dyskusji wyrażono uznanie dla Poczty Polskiej za jej wysiłki zmierzające do poprawy obsługi płatności, w szczególności poprzez skrócenie cyklu rozliczeniowego. Określono je mianem cennych w kontekście wizerunku polskiego systemu płatniczego.

Zwrócono uwagę na zasadność dostosowania usług świadczonych przez Poczta Polską do standardów SEPA.

Poruszono kwestię usprawniania przez Poczta Polską obrotu gotówkowego na tle rozwoju obrotu bezgotówkowego. Wyrażono pogląd, że usprawnianie obrotu gotówkowego jest równoprawne z usprawnianiem obrotu bezgotówkowego. Zaakcentowano rozbieżności w strategii rozwoju obrotu gotówkowego banków i Poczty Polskiej. Na tym tle przedstawiciel Poczty Polskiej poinformował o tym, że Poczta w swoich planach uwzględni również rozwój obrotu bezgotówkowego we współpracy z Bankiem Pocztowym S.A.

Rada przyjęła informację nt. doświadczeń Poczty Polskiej w dziedzinie świadczenia usług płatniczych, zagadnień współpracy z sektorem bankowym i planów na przyszłość.

2.2.3. Opinie Rady na temat opracowań przeznaczonych do przedłożenia Zarządowi NBP ***Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2005 r.***

Na posiedzeniu w dniu 23 marca 2006 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2005 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2006 r.

Na posiedzeniu w dniu 21 grudnia 2006 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2006 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

2.2.4. Informacje do wiadomości członków Rady, przekazywane przez NBP

W okresie sprawozdawczym Narodowy Bank Polski przekazywał członkom Rady do wiadomości kwartalne *Informacje o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych*, przygotowywane przez Departament Systemu Płatniczego NBP.

3. Podsumowanie

W 2006 roku Rada prowadziła działalność odpowiadającą zakresowi jej zadań, określone w *Uchwale Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

W omawianym okresie, podczas czterech posiedzeń, Rada rozpatrzyła zagadnienia objęte 21 tematami, realizując większość zadań zawartych w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2006 r.*

Materiały do dyskusji zostały opracowane przez NBP, ZBP, KIR S.A oraz Poczta Polska.

W roku sprawozdawczym w działalności Rady dominowały zagadnienia dotyczące włączania się polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej. W tym kontekście za szczególnie istotną należy uznać tematykę związaną z przygotowaniem do uczestnictwa w systemie TARGET2, zwłaszcza w aspekcie zachowania ciągłości funkcjonowania tego kanału rozliczeń płatności w euro.

Innym istotnym zagadnieniem była problematyka SEPA, związana z integracją z europejskimi systemami płatności, zwłaszcza w perspektywie wejścia Polski do strefy euro.

Innym istotnym obszarem były zagadnienia związane z usprawnianiem obrotu płatniczego, w szczególności problematyka dalszego rozwoju obrotu bezgotówkowego, w tym zwłaszcza działalność edukacyjna, prowadzona na różnych forach, a także aspekty polityki cenowej banków.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Rada stanowiła forum wymiany informacji, poglądów i opinii w sprawach istotnych dla funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. W powyższych kwestiach Rada wypracowywała wspólne opinie, stanowiska i wnioski oraz inicjowała działania niezbędne do realizacji uzgodnionych i przyjętych propozycji, pełniąc rolę koordynatora działań Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich oraz innych podmiotów - uczestników polskiego systemu płatniczego.

Rada ds. Systemu Płatniczego zwraca się do Zarządu Narodowego Banku Polskiego z wnioskiem o przyjęcie niniejszego sprawozdania.

**Członkowie Rady ds. Systemu Płatniczego oraz osoby zastępujące członków Rady
w 2006 roku**

1.	Krzysztof Rybiński	Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP
2.	Krzysztof Pietraszkiewicz	Wiceprzewodniczący Rady, Prezes Zarządu Związku Banków Polskich
3.	Adam Tochmański	Sekretarz Rady, Dyrektor Departamentu Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego
4.	Jacek Bartkiewicz	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.
5.	Tadeusz Bartkowiak	Członek Rady, Dyrektor Generalny PPUP Poczta Polska (do 30. 11.2005)
6.	Jan Krzysztof Bielecki	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A.
7.	Janusz Diemko	Członek Rady, Prezes Zarządu PolCard S.A. (od 1.11.2006 r.)
8.	Iwona Duda	Zastępująca Członka Rady, Dyrektor Departamentu Instytucji Finansowych (do 3.09.2006 r.)
9.	Marek Głuchowski	Członek Rady, p.o. Prezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
10.	Arkadiusz Huzarek	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Departamentu Rozwoju Rynku Finansowego Ministerstwa Finansów (od 19.12.2006 r.)
11.	Stanisław Kluza	Członek Rady, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego (od 19.09.2006r.)
12.	Jarosław H. Kozłowski	Członek Rady, Przewodniczący Komisji Papierów Wartościowych i Giełd (do 18.09.2006)
13.	Sławomir Lachowski	Członek Rady, Prezes Zarządu BRE Banku S.A.
14.	Cezary Mech	Członek Rady, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (do 7.04 2006 r.)
15.	Zbigniew Niezgoda	Członek Rady, Dyrektor Generalny PPUP Poczta Polska
16.	Tadeusz Oidakowski	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.
17.	Adam Parfiniewicz	Członek Rady, Prezes Zarządu PolCard S.A. (do 30 września 2006 r.)
18.	Elżbieta Pustoła	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
19.	Andrzej Podsiadło	Członek Rady, Prezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności - Banku Polskiego S.A. (do 1.10.2006 r.)
20.	Henryk Okrzeja	Zastępujący Członka Rady, Doradca Zarządu BRE Banku S.A.
21.	Sabina Olton	Zastępująca Członka Rady, Wiceprezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A.
22.	Piotr Soroczyński	Członek Rady, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (od 14.12 2006 r.)
23.	Krystyna Szewczyk	Zastępująca Członka Rady, Członek Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
24.	Anna Szulecka	Zastępująca Członka Rady, Członek Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
25.	Marek Szuszkiewicz	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Departamentu Domów Maklerskich Urzędu Komisji Papierów Wartościowych i Giełd (do 18.09.2006), Dyrektor Zarządzający Pionem ds. Nadzoru nad Rynkiem Kapitałowym, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego (od 20.12.2006 r.)
26.	Józef Wancer	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku BPH S.A.

Roczny plan pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2006 roku

I. Marzec

1. Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2005 r. (NBP)
2. Przyjęcie *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2006 r.* (NBP)
3. Problematyka opłat za transgraniczne zlecenia płatnicze w euro w polskich bankach (NBP)
4. Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami płatniczymi innych krajów Unii Europejskiej (NBP)
5. Potrzeba wprowadzenia nadzoru ustawowego NBP nad systemami rozrachunku papierów wartościowych w Polsce (NBP)
6. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2005 r. (NBP)

II. Czerwiec

1. Stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2 (NBP)
2. Analiza możliwości i uwarunkowań otwarcia polskich systemów RTGS, prowadzonych przez NBP, na bezpośrednie uczestnictwo podmiotów zagranicznych (NBP)
3. Koncepcja wdrożenia projektu SEPA w sektorze bankowym w Polsce (ZBP)
4. Promocja obrotu bezgotówkowego (KIR S.A.)
5. Wnioski z Kongresu Gospodarki Elektronicznej (ZBP)
6. Rozwój płatności lokalnych (ZBP)

III. Wrzesień

1. Informacja na temat funkcjonowania w Polsce podmiotów prowadzących działalność polegającą na pośredniczeniu w realizacji przekazów gotówkowych (NBP)
2. Problematyka opłat związanych z rozliczeniami pieniężnymi w złotych w polskim sektorze bankowym (NBP)
3. Stan wdrożenia systemu EuroELIXIR (KIR S.A.)
4. Informacja o stanie prac nad systemami płatności mobilnych (ZBP)
5. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2006 r. (NBP)

IV. Grudzień

1. Ocena stopnia realizacji strategicznego celu polskiego systemu płatniczego (NBP)
2. Wprowadzenie mechanizmu EBPP (Elektronicznej Prezentacji i Płatności Rachunków) w Polsce (KIR S.A.)
3. Informacja o stanie prac nad programem obrotu bezgotówkowego w Polsce (ZBP)